

שִׁוּנָה הַלְכוֹת

גליון 732

יום שישי י' טבת
עש"ק ויחי / התשפ"ה

גליון שבועי

יו"ל ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

משולחן
ההלכה

הרב ישראל יצחק
ש. הלפרין

דומ"צ בבית ההוראה כפר חב"ד
וחבר מכון הלכה חב"ד

לקיחת המזוזות ביציאה מן הדירה

מי שהיה גר בדירה, ועובר לגור במקום אחר, אסור לו ליטול עימו את המזוזות מהדירה שיוצא ממנה ולהשאירה ללא מזוזות¹. איסור זה קיים גם כשברור שהדייר הבא יקבע מזוזות חדשות מיד בכניסתו, כך שלמעשה לא ידורו דיירים בבית ללא מזוזות, אעפ"כ אסור ליצוא ליטול המזוזות ולהשאיר הבית ריק לא מזוזות².

אלא שאיסור הסרת המזוזות, נאמר רק לגבי המזוזה עצמה, אך מותר להעביר נרתיק המזוזה מדירה לדירה³.

כאשר הבית עומד ריק אחר בנייתו ועדיין לא נכנסו לגור בו, אין איסור זה קיים, ואין צורך לקבוע מזוזות בבית עד שיכנסו לגור בבית⁴. ומעת שקבע המזוזות בבית חל

לא מוכן לשלם, אין הראשון יכול ליטול המזוזות מן הבית⁷.

עם זאת, יכול הדייר שקבע המזוזות בדירה, להחליף המזוזות המהודרות (שקבע בבית בתחילת מגוריו) באחרות שפחות מהודרות (אך בתנאי שהם כשרות לכתחילה), וכשיוצא ישאיר את הפשוטות-הכשרות. ועדיף שהודרת הראשונה תהיה לצורך בדיקתם (ולא רק לצורך ההחלפה), ואחרי שכבר הוסרו לצורך הבדיקה, יחזור ויקבע האחרות במקומם⁸.

* מתוך ספר מקיף על הלכות והליכות קביעת מזוזה עפ"י הוראות ומנהגי רבותינו נשיאנו - מאת הרב הלפרין שליט"א שעומד לצאת לאור בע"ה

האסור ליטול המזוזות מן הבית⁵. ואם מקפיד בעל המזוזות על הממון שעלו לו המזוזות, צריך השני שבא לגור אחריו, לשלם לו עליהם⁶. אך גם אם השני

חמד (מע' מ' כלל ק"ב) בשם הרי בשמים. שו"ת דברי יציב (יו"ד קפח). קונטרס לקט הלכות המצויות במזוזה עמ' עה בשם הגר"ש וואזנער. אך בשו"ת מנחת יצחק (ד, פט). ובשו"ת רבבות אפרים (ג, כט, ד) בשם הגר"מ פיינשטיין. ועוד פוסקים. כתבו שאין לברך עד שיכנס לגור בבית; וגדולה מזו כתב בספר מזוזות מלכים, (הלכה למשה ס"ק ב) בשם המהרש"ם, שאם קבע מזוזה לפני שנכנס לגור בבית - פסולה, משום 'תעשה ולא מן העשוי'. ולכן נלע"ד שאף מי שמחמיר לקבוע מזוזה משהכניס החפצים, מכל מקום לענין ברכה בודאי אין לברך לפני שנכנסים לגור בפועל בבית.

5. האור החיים הקדוש בספרו ראשון לציון (יו"ד ס"ו רצא) כתב טעם מדוע האיסור קיים רק לאחר שכבר היו מזוזות קבועות מעיקרא בבית: במקרה שכבר היו מזוזות בבית מ"כיון שהיתה למיזקין מניעה [להיכנס] על ידי [שקבועה] המזוזה [בבית], [הרי ש]כאשר הוא נוטלה [מן הבית] הם מתכנסים - [מתכנסים] ובאים - כאשר מיעין למקום שלא היו יכולין לבא אליו. מה שאין כן [אם] מעיקרא [לא היתה להן מניעה להיכנס]. ומסיים האור החיים את ביאורו זה: "זהו חילוק דמסתבר".

6. רמ"א שם, ונחלקו הפוסקים האם מחוייב השני לשלם לראשון עבור מזוזותיו המהודרות כפי מחירם בשוק, או רק כשווי מזוזות פשוטות וכשרות (ראה הדעות בשו"ת דברי יציב (ליקוטים והשמטות ס"ו קג אות ח). (שבת הלוי ב, קנט). משנה הלכות (ז, קפט) ועוד). ונראה נלע"ד שאם השני אינו מוכן ברצונו לשלם על המזוזות המהודרות כפי שווים, אין הראשון יכול לחייבו לשלם יותר ממחיר מזוזות כשרות לכתחילה, מחמת דבולא הכי דעת כמה קדמונים שאין אפשרות לכל לחייב השני לשלם לראשון (ב"י

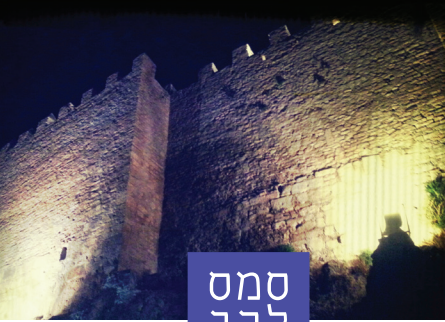
1. שו"ע יו"ד ס"ו רצא, ב. וגם סכנה רח"ל יש במעשה זה (בגמ' ב"ב קב, א) מובא מעשה נורא במי שנטל מזוזות בידו ויצא מן הבית, והביאו זאת הפוסקים, ושם בגמ' משמעות הדברים שהסכנה היא למי שנטל המזוזה. ובבית יוסף (יו"ד ס"ו רצא בשם התוספות) הביא טעם לסכנה זו, היות והמזיקים ח"ו באם לבית שאין בו מזוזה, וכשנטלה ומשאיר הבית בלי מזוזה, הרי זה כמי שמזיק אותם אנשים שידורו בבית, רח"ל. משמע שהסכנה היא לדייר השני שנכנס לגור אחריו. (יש נפק"מ לדינא בין הדברים, ואכ"ל). ובראשונים ובפוסקים נאמרו עוד טעמים לאיסור זה, ומתן: שמבטל מצות מזוזה, ומבטל קדושת השכינה מבית זה. 2. שו"ת שאילת יעב"ץ (ב, ק"ז-ט). שו"ת משיב דבר (ב, פב). ובברכי" שבעהרעה הבאה. 3. מזוזות מלכים (על קיש"ע הלכות מזוזה) ס"ק קצג. 4. יש אמרים חיוב המזוזה חל בעת שמכניס חפציו לבית (שדי

בשם רבינו מנוח, וכה בדרכי משה (הארון) ו"ל עוד, ואכ"מ. ובכל אופן לכו"ע יכול השני לומר לדייר הראשון שקבע המזוזות, תקבל ממני עבור מזוזותיך כשווי כשרות בזול ולא כמהודרות או שאני אקנה לי מזוזות כשרות זולות מאלו המהודרות, ואקבע אתם בדירה, ותוכל לקחת אח"כ את שלך. בכל מקרה לא יוריד הראשון את מזוזותיו לפני עזבו, אפילו אם יודע שהשני יקבע מיד אחרות כשרות במקומם (ברכ"י ס"ו רצא, ס"ה). 7. שו"ת שיבת ציון (ק). ערוך השלחן (רצא, ג). 8. ראה דעת קדושים (רצא, א). תורה לשמה (רמד). מנחת יצחק (ה, קי). חלקת יעקב (יו"ד קט). שבט הלוי (ב, קנט). יב"א (ג, יו"ד יח). יש מי שהתיר זאת רק בצירוף שגם התנה מראש כשקבע המזוזות בראשונה, שיוכל להחליפם לאחרות פשוטות יותר (שערי תורת הבית (ס"ו זט פרק ה סעי' ו)).

הספר שכולם חיכו לו
טיפול בקטנים בשבת

מצטרפים למכון הלכה חב"ד באחד
המסלולים ומקבלים את ספרי המכון
הצטרפו בטל: 058-7207770

בשבת אין
סמס לרב!

סמס לרב
smslarav.co.il

הלכה יומית

ישיבה ומעבר נגד המתפלל

האם מותר לדבר בקרבת אדם המתפלל שמונה עשרה? האם ניתן לפסוע את פסיעות שמונה עשרה כשמאחוריו עומד אדם באמצע שמונה עשרה? האם בישיבות יש להקפיד לקום בפני המתפלל לאחר שעת התפלה הקבועה?

יום ראשון האיסור וטעמי

על חנה אם שמואל הנביא מסופר, שבעת תפלתה אמרה: "אני האשה הנצבת עמכה בזה", כשכוונתה לעלי הכהן שניצב ועמד כשעמדה להתפלל. מכאן למדו, שאסור להתיישב בתוך ארבע אמות (כ-2 מטר) של המתפלל תפילת העמידה מכל צדדיו. בטעם האיסור נכתב שהוא מפני שמקומו של המתפלל אדמת קודש היא משום שהשכינה כנגדו, ומפאת כבוד השכינה אין לשבת על ידו. טעם נוסף על-כך הוא שהוא בכדי שלא לבלבלו בתפלתו, ומטעם זה אסרו אף לעבור בתוך ד' אמותיו של המתפלל ואסרו אף לשוחח או לעשות כל דבר שעלול לבלבלו; ויש שהתירו לעבור בתוך ד' אמותיו של המתפלל מצדיו באופן שהמתפלל אינו רואהו ואין הדבר מסיח את דעתו, אולם על פי הזוהר אסור לעבור על-ידי המתפלל אפילו מצדיו בתוך ד' אמותיו. ובמקרה שנעמד אדם להתפלל ממול מקומו מנהג הרבי שלא להתיישב כל עוד הוא מתפלל.¹

יום שני לעבור כנגד האוחז באלקי נצור

דנו הפוסקים עד מתי חל דין זה שלא לעבור כנגד המתפלל, ולמעשה כתבו שנהוג להקפיד על-כך גם אם המתפלל אוחז ב"אלוקי נצור", כל זמן שלא פסע ג' פסיעות לאחוריו, שכן כל עוד ולא פסע עדיין הוא כעומד לפני המלך. והוסיפו הפוסקים שיש להיזהר אף שלא לעבור כנגד הקורא פסוק ראשון של קריאת שמע בכדי שלא לבלבל כוונתו, וכן שלא לעבור כנגד האומר קדיש. ובכלל ידועה הוראת רבותינו-נשיאינו להימנע מהסתובבות אנה-ואנה במשך התפלה.²

יום שלישי נשים וקטנים

כתבו הפוסקים שאסור אף לעבור כנגד אישה המתפללת, והוכיחו זאת מכך שדין זה

נלמד מתפלתה של חנה. ואף אם המתפלל מתפלל בישיבה או בשכיבה כגון שהוא חולה יש להיזהר שלא לעבור או להתיישב כנגדו. ונחלקו הפוסקים האם האיסור נוהג גם בקטנים, שכן קטן אין לו כוונה בתפלתו וממילא לא יבוא הדבר לבלבלו, עם זאת מצינו שהיו שנוהרו שלא לעבור אף כנגד קטן המתפלל. אלא שכשמוכח מתנועותיו של הקטן שאין משים לבו כלל לתפילתו, אין תפילתו תפילה ומותר לעבור וכן לשבת לידו. וקטן שהגיע לחינוך ומתפלל כהוגן אין לעבור כנגדו ואף יש לחנך ולהסביר לתלמידים את הדין שאסור לעבור לפני המתפלל.³

יום רביעי פסיעות של

שמונה-עשרה כנגד המתפלל

מי שסיים תפילתו ומאחוריו עומד חברו ומתפלל, אסור לו לפסוע את שלוש הפסיעות לאחוריו עד שיגמרו חברו תפילתו, זאת גם אם חברו החל להתפלל אחריו. משום כך יש לבחור להיעמד במקום שלא יצטרכו לעבור לפניו. עם זאת, בבית-כנסת שהציבור בו רב, ונגרם טורח רב לציבור מכך, יש המלמדים זכות על אלה שאינם נזהרים לעבור מול המתפלל, ובפרט כשהמתפלל מכסה פניו בטלית, או כשאין המעבר מפריע לכוונתו; אלא שלכתחילה יש להיזהר בזה ככל האפשר.⁴

יום חמישי תפלה ללמוד

בד' אמותיו של המתפלל

מותר לשבת בתוך ד' אמותיו של המתפלל, אם לומד מתוך ספר ואפילו אם אינו מוציא בדיבור תוך כדי לימודו, אבל ניכר שלומד, וכן אם כותב דברי תורה. כמ-כך השומע חזרת הש"ץ היטב ובכוונה, או שומע קריאת התורה או שעוסק בתפילה, וכן אם אומר את שיעור התהלים החודשי הנחשב כחלק מן התפלה, כל אלו מותרים להתיישב בתוך ד' אמותיו של המתפלל. ובמקומות המיועדים ללמוד כגון בישיבה או בכלל והסתיימה שעת התפלה הקבועה אין צריך לעמוד בפני המתפלל.⁵

יום שישי אופני ההיתר

כתבו הפוסקים שאדם שחולשתו ניכרת עליו מחמת חולי וכן בימי התעניות מחמת הצום יכול להקל בכך, אולם עדיף שיתיישב בריחוק ארבע אמות ממנו. מותר לשבת כנגד המתפלל כשבינו ובין המתפלל מפסיקה מחיצה שרחבה ד' טפחים (32 ס"מ) וגבוהה י' טפחים (80 ס"מ), כמו כן הדבר מותר כשיושב מאחורי וילון, בימה וכדומה, אולם כיסא גבוה או סטנדר אינם מועילים להפסיק בינו ובין המתפלל, כיון שאינם קבועים ולכן אין הם מתירים להתפלל כנגדו.⁶

הרב מנחם מענדל ויינר
רב קהילת חב"ד מרכז העיר בית
שמש וחבר מכון הלכה חב"ד

מהו סדר תפילת מנחה, תפילת ערבית וקידוש כאשר עשרה בטבת חל בערב שבת קודש?

בקביעות זו יש לזכור להקדים את זמן התפילה מן הזמן הרגיל בכל ערב שבת, בכדי שיספיקו לקרוא את קריאת התורה וההפטרה ולהתפלל מנחה בזמנה.

סדר תפלת מנחה: לפני מנחה אומרים הודו, פתח אליהו, ידיד נפש. המשך התפלה - וכן קריאת התורה - כמו בכל תענית ציבור; אך אין אומרים תחנון ולא "אבינו מלכנו". גם בקביעות זו אומרים אחרי מנחה "דברי כיבושין", ויש לקיים המנהג מתוך שמחה.

'קבלת שבת': מתחילים בשעה שתאפשר שיאמרו קריאת שמע בתפלת ערבית אחרי צאת הכוכבים, ומאיך יסיימו את התפלה ויספיקו הקהל לעשות קידוש בבתיים לפני השעה השביעית (שהיא בארץ הקודש בין 17:40 ל 18:40). עם זאת, מי שלא הספיק בשבת זו לעשות קידוש לפני השעה השביעית - יקדש בתוך השעה השביעית ולא ימתין עד לאחריה, כיון שאסור להתענות בשבת.

ראה שו"ע אדה"ז סרע"א ס"ג. התועודיות תשר"מ ח"ב ע' 726 ואילך. נטע"ג חנוכה פס"ג ס"ט ופס"ב ס"ב.

הרב שלום זובער יהושע ליפשי

דיין ומורה צדק בקהילת חב"ד
בחיפה, וחבר מכון הלכה חב"ד

האם אשה מניקה צריכה לצום בעשרה בטבת?

אם קשה לה אינה צריכה
לצום.

רמ"א או"ח סימן תקנ"ט ס"א

1. שמואל"א א, כו; ברכות כז, א; שם לא, ב; זח"א קלב, א; נוש"ע ונ"כ ושו"ע אדה"ז או"ח סק"ב; פסק"ת שם ס"א; וראה "יום יום אצל הרבי" - חודש סיון ע' 518; להרחבת העניין ראה בירורי מנהגים סדר היום (להרשי" שחי"י פרידמאן) ע' 179.

2. א"ר או"ח סק"ב סק"ו (פסוק ראשון של קדיש); א"ג"ק ב"ק אדה"ז (ק"ה' ה'תש"מ) ע' יא וע' קד (בכל התפלה); שו"ע סני"ו סק"א (קדיש); קצה"ש ס"כ סק"ו (כשלא פסע); וראה התקשרות גיל תתס"ו ע' 15 (שאלה להסתובב בתפלה).

3. א"א (בוטושטש) סק"ב ס"ד (אשה); קצה"ש ס"כ סק"ו (חולה); פסק"ת סק"ב ס"א הע' 100; החינוך והמחנך ע' 64 (קטן).

4. שו"ע אדה"ז או"ח סק"ב ס"ה; פסק"ת שם סק"ב ואילך.

5. שו"ע אדה"ז או"ח סק"ב ס"א; שו"ע שם סק"ה; פסק"ת שם אות ב סק"ב וסק"ו והע' 35.

6. שו"ע אדה"ז או"ח סק"ב ס"ב; פסק"ת שם אות ב סק"ב וסק"ז.